

**Міністерство освіти і науки України
Національна академія педагогічних наук України
Асоціація університетів України
Одеська обласна державна адміністрація
Одеська міська рада
Одеський обласний інститут удосконалення вчителів
Освітньо-культурний центр «Інститут Конфуція»**

**ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО**

МАТЕРІАЛИ

ІІІ МІЖНАРОДНОГО КОНГРЕСУ

**«ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
В УНІВЕРСИТЕТСЬКОМУ ПРОСТОРІ»**

18-21 травня 2017 року

Місце проведення:

**Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
(м. Одеса, вул. Старопортофранківська, 26)**

**Одеса
2017**

**Ministry of Education and Science of Ukraine
National Academy of Educational Sciences of Ukraine
Association of Universities of Ukraine
Odessa Regional State Administration
Odessa City Council
Odessa Regional Advanced Training Institute for Teachers
Education and Culture Centre «Confucius Institute»**

**SOUTH UKRAINIAN NATIONAL PEDAGOGICAL UNIVERSITY
NAMED AFTER K. D. USHYNKY**

**THIRD INTERNATIONAL CONGRESS
«GLOBAL CHALLENGES OF PEDAGOGICAL EDUCATION
IN ACADEMIC SPACE»**

18-21 May 2017

South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
26, Staroportofrankivska Str.

Odessa
2017

УДК 378.4:37.015.3+001
ББК 74+72я43
Г 54

Рекомендовано до друку рішенням ученої ради
Південноукраїнського національного педагогічного університету
імені К. Д. Ушинського
(протокол № 11 від 27 квітня 2017 року)

Укладачі:

Чебикін Олексій – доктор психологічних наук, академік НАПН України (голова)
Ананьєв Антон – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Андрущенко Віктор – доктор філософських наук, академік НАПН України (Україна)
Богуш Алла – доктор педагогічних наук, академік НАПН України (Україна)
Білова Наталія – кандидат педагогічних наук, приват-професор (Україна)
Балуба Ігор – кандидат історичних наук, начальник відділу педагогічної та післядипломної освіти Міністерства освіти і науки України (Україна)
Бідний Григорій – професор Університетського коледжу м. Нью Джерсі (США)
Богданова Інна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Гаєвець Яна – кандидат педагогічних наук, викладач (Україна)
Гайжугіс Альгірдас – габілітований доктор гуманітарних наук, академік, член-кореспондент Академії наук Литовської республіки (Литва)
Дін Сін – PhD, координатор Освітньо-культурного центру КНР «Інститут Конфуція» (Китай)
Джангулашвілі Леван – професор (Грузія)
Джуринський Петро – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Долинський Борис – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жаровцева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Жук Олександр – доктор педагогічних наук, професор (Білорусь)
Задорожна Любов – кандидат філософських наук, заступник директора Одеського обласного інституту вдосконалення вчителів (Україна)
Койчева Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Копусь Ольга – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Курлянд Зінаїда – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Мартінова Раїса – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Музиченко Ганна – доктор політичних наук, професор (Україна)
Наумкіна Світлана – доктор політичних наук, професор (Україна)
Осипова Тетяна – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Пальшкова Ірина – доктор педагогічних наук, професор (Україна)
Попова Олександра – кандидат педагогічних наук, доцент (Україна)
Саннікова Ольга – доктор психологічних наук, професор, академік НАПН України (Україна)
Симоненко Світлана – доктор психологічних наук, професор (Україна)
Скворцова Світлана – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України (Україна)
Тарасенко Ольга – доктор мистецтвознавства, професор (Україна)
Хмель Наталя – кандидат психологічних наук, приват-професор (Україна)
Яковлева Марина – кандидат психологічних наук, доцент (Україна)

Усі матеріали друкуються в авторській редакції.

Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали III Міжнародного Конгресу (м. Одеса, 18-21 травня 2017 року) / Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського. – Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2017. – 678 с.

ISBN 978-966-916-275-5

До збірника ввійшли матеріали III Міжнародного Конгресу «Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі», присвяченого узагальненню педагогічних, психологічних та соціально-політичних аспектів підготовки сучасного вчителя; системі формування духовного та інтелектуального потенціалу сучасної молоді; перспективним психолого-педагогічних концепціям підготовки вчителя в системі університетської освіти; інноваційним авторським педагогічним технологіям.

Збірник рекомендовано для широкого кола фахівців, які цікавляться проблемами педагогічної освіти.

УДК 378.4:37.015.3+001
ББК 74+72я43

5. Леонов Н. И. Конфликтология: Учеб. пособие / Н. И. Леонов. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательство Московского психолого-социального института; Воронеж: Издательство НПО «МОДЭК», 2006. – 232 с.
6. Санникова О. П. Эмоциональность в структуре личности / О. П. Санникова. – Одесса: Хорс, 1995. – 334 с.
7. Фетискин Н. П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н. П. Фетискин, В. В. Козлов, Г. М. Мануйлов. – М.: Изд-во Инст-та Психотерапии, 2002. – 339 с.

ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАННЯ У ВИЩІЙ ШКОЛІ В АДАПТАЦІЙНИЙ ПЕРІОД

Хмель Н. Д.

Університет Ушинського, Україна

Сучасний стан розвитку вищої освіти пов'язаний із застосуванням компетентнісного підходу. Аналіз численних наукових публікацій свідчить про те, що реалізація цього підходу неможлива без науково обґрунтованого психологічного супроводу.

У вищій школі психологічний супровід доки не отримав системного розповсюдження. Це багато в чому пов'язано з відсутністю єдиних дефініцій самого поняття «психологічний супровід» і його єдиних організаційних і методологічних положень. Компетентнісний підхід дозволяє уникнути обмеженостей існуючого управлінсько-технологічного розуміння психологічного супроводу, бо компетентність – це не лише глибоке знання в тій або іншій предметній області, висока міра кваліфікації, але і, з суб'єктно-орієнтованої точки зору, це інтегральна якість суб'єкта учбової діяльності, яка проявляється у вигляді готовності і здатності студентів опанувати ключові компетенції, що мають відношення до успішної реалізації себе в професійній діяльності.

Головна мета психологічного супроводу у вищій школі пов'язана з перспективним напрямом діяльності студента, орієнтованим на максимальне сприяння особистісному і професійному розвитку. Досвід створення системи супроводу показує, що ця мета може бути реалізована тільки тоді, коли досягається «стикування» початкової та кінцевої цілей діяльності по відношенню до особистості студента. Початкова мета взаємодії у супроводі – визначення і формування готовності студентів до навчання у вищій за допомогою інтелектуальних, емоційних, мотиваційних, поведінкових дій, виявлення їх індивідуальних особливостей як основи розвитку компетентності на першому етапі навчання у внз. Кінцева мета взаємодії у супроводі – формування у студента психологічної, професійної, творчої готовності до майбутньої професійної діяльності, професійного саморозвитку.

Труднощі студентів, що виникають у навчанні у вищій, мають специфіку на різних етапах навчання. Для першокурсників це, передусім, труднощі пов'язані з процесом адаптації до внз – встановлення міжособових взаємовідносин у групі, пристосування до нових вимог, умов. Для студентів 2-3 курсів приводом для звернення до психологів можуть стати розчарування, втрата інтересу до навчання, зниження учбової мотивації. Для студентів випускних курсів актуальним стає визначення подальшого професійного шляху, зіставлення бажаного і досягнутого в професійному розвитку. В той же час, є і загальні проблеми, що виникають у студентів незалежно від терміну навчання («особисті проблеми», «особисті переживання»), які впливають на психоемоційний стан студента, а також на ефективність навчання. У абсолютної більшості молодих людей здійснюється «відрив» від сім'ї, активно розвивається соціальний досвід спілкування, навчання, життя і побуту в нових часто дуже непростих умовах внз. З іншого боку, зростає кількість ступенів свободи в самостійній поведінці, проведенні дозвілля.

Організація адаптаційного етапу супроводу має бути підпорядкована рішенням таких завдань:

- сприяти самовизначенню студентів освітньої установи на початковому етапі професійної підготовки;
- допомогти студентам у визначенні своїх можливостей, виходячи з індивідуальних здібностей, схильностей, інтересів, стану здоров'я;
- забезпечити психологічну підтримку і супровід процесу адаптації до освітньої діяльності;
- дати студентам можливість отримання психологічних знань, умінь і навичок, необхідних для отримання професії, розвитку кар'єри, досягнення успіху в житті;
- формувати у студентів позитивну життєву позицію, стратегію розвитку в професійній діяльності;
- підтримувати студентів у формуванні відповідальності і здатності до активної соціальної взаємодії, поваги прав і свобод іншої особи;
- сприяти адміністрації і педагогічному колективу в створенні соціальної ситуації розвитку, що забезпечує психологічні умови для охорони здоров'я і розвитку особистості студентів і інших учасників освітнього процесу;

- виявляти проблемні зони освітнього процесу і розробляти технології вирішення складних ситуацій;

- сприяти адміністрації університету в зміцненні корпоративної культури, в створенні сприятливої психологічної атмосфери усередині університету.

Ці завдання реалізуються в різних напрямках діяльності психологічної служби у співпраці з психологічними кафедрами: психологічна просвіта, психологічна профілактика, психологічна діагностика, науково-дослідна діяльність, розвивальна діяльність, організаційно-методична діяльність, психологічне проектування, психологічна експертиза.

Психологічний супровід – це не лише опосередкована, але і пряма взаємодія психолога із студентами. З позиції компетентнісного підходу можна говорити, що одним з напрямів психологічного супроводу студентів є розвиток у них адаптаційного потенціалу і на цій основі оптимізація процесу адаптації студентів до умов навчання у вищому навчальному закладі. Тому доцільно наступне уточнення змісту адаптаційного етапу психологічного супроводу у ВНЗ:

- оцінка індивідуальних особливостей адаптації студентів до умов навчання у ВНЗ;
- поглиблене вивчення студентів з ознаками ускладненої адаптації;
- надання допомоги студентам, які мають труднощі в адаптації до умов навчання у ВНЗ;
- проведення тренінгів, спрямованих на розвиток адаптаційних здібностей студентів ВНЗ.

Таким чином, адаптаційний етап супроводу здійснюється безпосередньо для розвитку у студентів за допомогою психологічних засобів адаптаційного потенціалу особистості, а також опосередковано, через створення сприятливого освітнього середовища, основним результатом цієї роботи є оптимізація процесу адаптації студентів до умов навчання у вищому навчальному закладі.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ, ЩО ВІДРІЗНЯЮТЬСЯ ЗА ТРИВОЖНІСТЮ

Черножук Ю. Г.

Університет Ушинського, Україна

Важливою ознакою сучасних досліджень інтелекту є підкреслена увага до його практичних аспектів. У річичі досліджень «практичного інтелекту» з'явилася низка нових психологічних конструктів, найбільш відомим з яких є «емоційний інтелект». Сьогодні дослідження цього феномену мають велику теоретичну та практичну значущість, особливо з огляду на професійну підготовку майбутніх психологів.

Існують різні підходи до розуміння психологічної сутності та структури емоційного інтелекту (І. М. Андреева, Р. Бар-Он; І. І. Ветрова, Д. Г. Оулмен, Д. Карузо, Д. В. Люсин, Дж. Мейєр, Е. Л. Носенко, П. Саловей, Е. А. Сергієнко, та ін.). Однак універсальну теорію емоційного інтелекту досі не розроблено. В нашому дослідженні він розуміється як підструктура соціального інтелекту, що включає здатність відстежувати власні та чужі почуття і емоції, розрізняти їх і використовувати отриману інформацію для керування мисленням і поведінкою, побудови стосунків з оточуючими, а також оперативного прогнозу міжособистісних подій.

Аналіз наукових джерел показав, що наразі недостатньо дослідженими є зв'язки емоційного інтелекту з іншими властивостями особистості, зокрема, з тривожністю. Під тривожністю розуміється стійка властивість особистості, що характеризує схильність до тривоги (емоційного переживання, пов'язаного з передчуттям небезпеки).

Мета дослідження полягає у вивченні індивідуально-психологічних особливостей емоційного інтелекту в залежності від рівня особистісної тривожності. Відповідно до мети були визначені завдання дослідження: 1) зійснити теоретичний аналіз психологічних праць за темою дослідження; 2) обрати методи й методики дослідження, що є адекватними його меті; 3) здійснити емпіричне дослідження, провести математико-статистичну обробку та психологічну інтерпретацію отриманих результатів. Об'єкт дослідження – властивості особистості майбутніх психологів, що відрізняються за тривожністю, предмет – показники тривожності та емоційного інтелекту зазначених осіб, їхній взаємозв'язок. Теоретичну основу дослідження склали положення сучасної психології про емоційний інтелект та тривожність.

Методи і методики дослідження. Для вирішення завдань дослідження були використані такі методи: *теоретичні* – зіставлення узагальнених наукових даних; *емпіричні* – тестування, бесіда, спостереження; *статистичні* – обробка та узагальнення даних емпіричного дослідження з використанням комп'ютерного пакету SPSS 13.0 for Windows. До психодіагностичного комплексу методик увійшли: Тест – опитувальник емоційного інтелекту «ЕмІн» (Д. В. Люсин), тест «Емоційний інтелект» (Д. Холл), Шкала визначення особистісної та ситуативної тривожності (Ч. Спілбергер-Ю. Ханін).